



Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej



BM-II.059.2.38.2024

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na zapytanie poselskie nr 793 Pana Posła Macieja Koniecznego w sprawie układów ratalnych zawartych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z franczyzobiorcami sieci handlowych, w oparciu o stanowisko Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (Dalej – „ZUS”), proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Kwestie zawieranych przez ZUS z płatnikami umów o rozłożenie należności z tytułu składek na raty uregulowane zostały w art. 29 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 497 z późn. zm.). Zgodnie z jej zapisami, ze względów gospodarczych lub innych przyczyn zasługujących na uwzględnienie, ZUS może na wniosek dłużnika rozłożyć należność z tytułu składek na raty, uwzględniając możliwości płatnicze dłużnika oraz stan finansów ubezpieczeń społecznych.

Układu ratalnego na spłatę zadłużenia ZUS udziela na wniosek płatnika składek. Jest to forma pomocy dla zobowiązanego. ZUS nie narzuca dłużnikom takiej formy spłaty zadłużenia, a jedynie proponuje rozważenie możliwości skorzystania z takiego rozwiązania. We wniosku o rozłożenie spłaty zadłużenia na raty płatnik ma możliwość zaproponowania liczby rat oraz ich wysokości. Propozycja dłużnika jest weryfikowana w trakcie rozpatrywania wniosku.

Wnioski płatników składek o udzielenie ulg na spłatę zadłużenia z tytułu składek są rozpatrywane w ZUS na jednakowych zasadach. Nie różnicuje się przy tym płatników ze względu na rodzaj prowadzonej działalności gospodarczej, skalę, czy sposób jej prowadzenia. Układy ratalne na spłatę należności z tytułu składek są udzielane zarówno franczyzobiorcom sieci handlowych jak i wszystkim innym płatnikom składek w oparciu o takie same warunki i te same podstawy prawne. Zadaniem ZUS jako wierzyciela jest odzyskanie należności z tytułu składek w jak najkrótszym czasie. W trakcie analizy wniosku płatnika składek o udzielenie ulgi na spłatę zadłużenia ocenia się więc m.in. czy jej zastosowanie w konkretnym przypadku doprowadzi do szybszego odzyskania należności z tytułu składek, czy też efektywniejszym sposobem ich odzyskania byłoby wdrożenie i prowadzenie przymusowego dochodzenia należności. Dochodzenie należności z tytułu składek jest ustawowym obowiązkiem ZUS.

Składki oraz odsetki za zwłokę, koszty egzekucyjne, koszty upomnienia i dodatkowa opłata, zwane dalej „należnościami z tytułu składek”, nieopłacone w terminie, podlegają potrąceniu

ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych wypłacanych przez ZUS lub ściągnięciu w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji lub egzekucji sądowej.

Zastosowanie przez ZUS ulgi w postaci rozłożenia spłaty zadłużenia na raty jest korzystne dla płatnika składek, ponieważ umożliwia sukcesywną spłatę zadłużenia w ratach dostosowanych do jego możliwości płatniczych. Rozłożenie na raty należności z tytułu składek następuje w formie umowy. Pozytywnym efektem zawarcia takiej umowy jest nienaliczanie odsetek za zwłokę od następnego dnia po dniu wpływu do ZUS wniosku o udzielenie ulgi. Od składek, które zostaną rozłożone na raty, ZUS jest ustawowo zobowiązany naliczyć (do każdej raty) opłatę prolongacyjną w wysokości 50% stawki odsetek za zwłokę, która obowiązuje w dniu zawarcia umowy.

Zawarcie umowy ratalnej i jej prawidłowa realizacja (terminowe opłacanie rat w ustalonej wysokości oraz składek bieżących) skutkuje również ograniczeniem negatywnych skutków przymusowego dochodzenia należności. W takiej sytuacji ZUS nie prowadzi bowiem postępowania egzekucyjnego lub je zawiesza w przypadku, gdy zostało już wszczęte.

Podjęcie rozstrzygnięcia w sprawie udzielenia układu ratalnego oznacza konieczność każdorazowego wyważenia przez ZUS przesłanek określonych w ustawie, a więc względów gospodarczych i innych przyczyn leżących po stronie płatnika oraz jego możliwości płatniczych, a także stanu finansów ubezpieczeń społecznych, dlatego wnioski płatników są szczegółowo analizowane.

Każdy wniosek płatnika składek o udzielenie układu ratalnego jest rozpatrywany indywidualnie w oparciu o informacje i dokumenty przez niego dostarczone. W przypadku osób prawnych są to sprawozdania finansowe oraz oświadczenie o stanie majątkowym osoby prawnej, zaś w przypadku osoby fizycznej, będącej przedsiębiorcą, sprawozdania finansowe lub wyciąg z księgi przychodów i rozchodów oraz oświadczenie o jej stanie rodzinnym i majątkowym oraz sytuacji materialnej. Na podstawie danych zawartych w przedłożonej dokumentacji ZUS przeprowadza analizę finansową płatnika składek, a w przypadku osób fizycznych nieprowadzących działalności – analizę możliwości płatniczych wnioskodawcy, która pozwala na ustalenie warunków spłaty zadłużenia.

W trakcie analizy zdolności płatniczych osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej uwzględnia się m.in. wysokość minimum socjalnego publikowanego przez Instytut Pracy i Spraw Socjalnych i ustala dochód dyspozycyjny dłużnika (określając maksymalną wysokość możliwej do spłaty raty) przy jednoczesnym pozostawieniu zobowiązanemu środków zabezpieczających podstawowe potrzeby życiowe.

Dla zapewnienia jednolitości i przejrzystości rozstrzygnięć w sprawach udzielanych ulg na spłatę zadłużenia z tytułu składek w ZUS stosuje się Jednolite standardy udzielania ulg i umorzeń, które określają zasady i warunki rozpatrywania spraw z tego zakresu przy uwzględnieniu specyfiki zobowiązanego. Jednolite standardy udzielania ulgi umorzeń są elementem wewnętrznej procedury ZUS – stanowią one dokument wewnętrzny i z tego względu nie są udostępniane płatnikom składek.

Ponadto, w celu zapewnienia obiektywizmu i równego traktowania płatników składek, wnioski o udzielenie ulg są rozpatrywane w wyspecjalizowanych komórkach organizacyjnych ZUS w Wydziałach Obsługi Wniosków o Ulgę. Wydziały te nie rozpatrują spraw płatników z obszaru swojej właściwości miejscowej.

Po rozstrzygnięciu wniosku zobowiązany otrzymuje pisemną informację o sposobie rozpatrzenia sprawy, w której wskazane są również uwarunkowania wzięte pod uwagę przy ustalaniu warunków spłaty zadłużenia. W sytuacji, gdy płatnik nie zgadza się z ustalonymi warunkami spłaty zadłużenia, ma możliwość zakwestionowania sposobu rozpatrzenia wniosku o udzielenie ulgi. Wówczas ZUS ponownie analizuje sprawę biorąc pod uwagę zarówno wcześniej zgromadzone dane, jak również nowe argumenty i informacje przedstawione przez płatnika.

W odniesieniu do zapytania Pana Posła czy jest ustalony maksymalny procent przyrostu kwoty raty rok do roku bądź np. mechanizm zwiększenia raty o procent przyrostu wynagrodzenia, wyjaśniam, że ZUS nie stosuje takiego mechanizmu (parametru) przy ustalaniu wysokości rat.

Przy ustalaniu liczby rat układu ratalnego i wysokości raty miesięcznej ZUS uwzględnia takie dane jak:

- wysokość zadłużenia,
- kategoria ratingowa podmiotu (w przypadku przedsiębiorców i innych podmiotów takich jak np. fundacje, stowarzyszenia),
- wysokość miesięcznego dochodu dyspozycyjnego (w przypadku osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej).

W sytuacji, gdy zadłużenie obciążające konto rozliczeniowe płatnika składek jest wysokie i ZUS nie jest w stanie przewidzieć w chwili rozpatrywania wniosku, jak w dłuższej perspektywie czasowej będzie się kształtowała sytuacja finansowa płatnika, stosuje się rozwiązanie w postaci okresowego układu ratalnego. Polega ono na etapowym ustalaniu warunków spłaty zadłużenia. ZUS wyznacza wówczas np. 11 rat o wysokości adekwatnej do możliwości płatniczych dłużnika w chwili rozpatrywania wniosku oraz ostatnią 12-tą ratę, która obejmuje pozostałe do spłaty zadłużenie.

Następnie, na złożony przed upływem terminu płatności ostatniej raty wniosek płatnika o zmianę warunków spłaty zadłużenia objętego umową ratalną, ustala się wysokość kolejnych rat w oparciu o aktualną sytuację finansową dłużnika. Może ona ulec zmianie np. gdy dłużnik zakończy spłatę kredytu bankowego, co uwalnia środki finansowe, które może przeznaczyć na spłatę należności z tytułu składek lub gdy wzrosną osiąganе przez niego przychody z prowadzonej działalności, co również pozwala na ustalenie wyższych rat w kolejnym etapie układu ratalnego. Krótszy okres spłaty zadłużenia oznacza finalnie niższą kwotę opłaty prolongacyjnej, wynikającej z układu ratalnego.

W poniższych tabelach przedstawiamy dane liczbowe, o które poprosił Pan Poseł w swoim zapytaniu.

Liczba układów ratalnych, zawartych przez ZUS w latach 2018-2024.

Rok	liczba zawartych układów ratalnych
2018	46 010
2019	42 643
2020	43 432
2021	60 934
2022	62 915
2023	52 647
I pół. 2024	26 801

Wyjaśniam, że przedstawione przez ZUS dane obrazują układy ratalne zerwane wg stanu na dzień 31 sierpnia 2024 r., które zostały zawarte odpowiednio w 2023 r. lub w pierwszej połowie 2024 r. Dane za lata 2018-2022 nie były natomiast gromadzone w tym układzie.

Rok	liczba zerwanych układów ratalnych
2018	x
2019	x
2020	x
2021	x
2022	x
2023	12 678
I pół. 2024	1 577

za rok 2023 i 2024 średnia kwota zadłużenia w ramach podpisanych układów ratalnych oraz ile wynosi średnia kwota raty.

Rok	w ramach podpisanych umów o układ ratalny:	
	średnia kwota zadłużenia w zł	średnia kwota raty w zł
2023	71 455	6 631
I pół. 2024	78 435	4 730

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
dr hab. Sebastian Gajewski, prof. uczelni
Podsekretarz Stanu
 /-kwalifikowany podpis elektroniczny-/